

Навчальні посібники

Громадянська освіта: посібник для підготовки вчителів

Громадянська освіта: методичний посібник для вчителя

Навчальний і методичний посібники для вчителя розроблені фахівцями проекту Європейського Союзу „Громадянська освіта Україна” і втілюють у собі його основні результати.

Проект фінансується Європейським Союзом
Проект упроваджується компанією Cambridge Education Ltd.,
членом Mott MacDonald Group, Великобританія, в консорціумі з Всеукраїнським Фондом “Крок за кроком”,
громадською організацією “Німецько-російський обмін”, Німеччина та Центром громадянської освіти, Польща

Громадянська освіта: Теорія і методика навчання

Посібник „Громадянська освіта: теорія і методика навчання” був складений високоосвідченим авторським колективом (Т. Ладиченко, Т. Бакка, О. Желіба, Н. Сірик та ін. під загальною редакцією професора Т. Ладиченко) в межах прямого проекту з підготовки і професійного вдосконалення вчителів членами двох робочих груп у співпраці з національними і міжнародними експертами. Значний внесок у створення цього видання зробили й інші робочі групи, надавши напрацювання за своїми галузями. У посібнику міститься розділ з оцінювання, у якому використано матеріали міжнародного експерта. У процесі розроблення матеріалів був врахований взірцевий український і європейський досвід.

Створення посібника включало проведення низки семінарів для методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти та викладачів педагогічних університетів, апробацію в ІППО й педагогічних університетах пілотних та інших областей. На завершення відбулися семінари зворотного зв'язку для обговорення ре-

зультатів апробації та з метою подальшого вдосконалення матеріалів. Крім того, для оцінки матеріалів було запрошено незалежних наукових рецензентів.

Видання адресовано **студентам педагогічних університетів та слухачам курсів підвищення кваліфікації**. З посібника студенти ознайомляться з метою та завданнями освіти для демократичного громадянства, світовим і національним досвідом її втілення, поглиблять і систематизують власні знання про співжиття в демократичній спільноті, усвідомлять суть та різні моделі громадянського суспільства.

Посібник складається з двох блоків теоретичного та методичного. Всі розділи побудовані за єдиним стандартом: на початку кожної теми визначені мета заняття та очікувані результати у формі “піраміди Блума”, у тексті вміщено запитання, в кінці завдання та коротка бібліографія. Наприкінці посібника пропонуються термінологічні словники до модулів і корисні інтернет-ресурси.

Зміст

1. Предмет і завдання курсу громадянської освіти (Т.Бакка)
2. Структурні характеристики сучасного суспільства (В. Бортніков)
3. Суспільні відносини (С. Терно)
4. Соціальні норми (С. Терно)
5. Демократія в сучасному світі (О. Желіба, В. Терещенко)
6. Громадянське суспільство (О.Салата, Н.Сірик, В.Терещенко)
7. Громадські суспільно-політичні організації та рухи (О.Салата, Л.Дух)
8. Громадянин і суспільство (В.Бортніков, Г.Михайлович)
9. Людина, громадянин і держава (В. Кононенко)
10. Людина в ринковій економіці (Л. Дух)
11. Європейський союз. Україна в контексті європейських інтеграційних процесів (Г.Михайлович, О.Желіба)
12. Методи і технології навчання громадянської освіти (О.Желіба, О.Магдик, О.Салата)
13. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні громадянської освіти (Л.Дух)
14. Засоби навчання громадянської освіти: міжпредметні зв'язки громадянської освіти (О.Желіба)
15. Методика формування громадянознавчих понять (С.Терно)
16. Формування громадянської компетентності особистості (М.Михайліченко, Г.Михайлович)
17. Форми організації навчання курсу «Громадянська освіта» (Т.Ладиченко, Т.Бакка, Т.Мелешенко)
18. Діагностика та оцінювання навчальних досягнень учнів (В.Кононенко)
19. Школа як демократична спільнота (Т.Асламова)
20. Забезпечення інклюзивного підходу при викладанні громадянської освіти (Ю.Кавун, Н.Софій, Т.Генетова, Є.Синьова)

Додатки: інтернет-ресурси з громадянської освіти; глосарій

Громадянська освіта: Методичний посібник для вчителя

Книгу „Громадянська освіта: методичний посібник для вчителя” (керівники авторських колективів: С. Позняк, О. Пометун, П. Вербицька, О. Войтенко, Ю. Найда, О. Суслова, Д. Ройл, Дж. Бетелл) було створено в межах компонента проекту з розроблення навчальних планів і програм членами відповідної робочої групи та довготерміновими національним і міжнародним експертами. Матеріали розроблялися з урахуванням кращого українського і європейського досвіду з міжпредметного викладання, позакласної роботи, інклюзивної освіти й оцінювання.

Пропонована проектом міжпредметна (міждисциплінарна) модель громадянської освіти означає по-перше, формування громадянської компетентності учня засобами різних навчальних предметів, а по-друге, встановлення демократичних і партнерських відносин вчителя і учнів, що передбачають застосування активних та інтерактивних методів, вільне обговорення питань, висловлювання і захист учнями власної позиції, наявність поглядів зору, постійну багатосторонню комунікацію, де учні і вчитель є рівноправними партнерами. Така модель не суперечить навчальним цілям предметів і не підміняє їх, а доповнює і збагачує новими аспектами, наближаючи до життя учнів.

У процесі досліджень, виконуваних за проектом, у більшості предметів старшого

ступнею загальноосвітньої школі було визначено теми, зміст яких відкривав можливості для відпрацювання знань, процесуальних або емоційно-ціннісних елементів громадянської компетентності учнів. Далі відбулися семінари зворотного зв'язку, під час яких матеріали обговорювалися і вдосконалювалися, беручи до уваги результати апробації на базі навчальних закладів. На завершення, рукопис посібника пройшов незалежне наукове рецензування.

Підсумкові результати цієї роботи представлені в підготовленому у ході проекту посібнику у вигляді таблиць, зразків уроків та їх фрагментів з кожного предмету. Для різних тем в різних предметах запропоновані проблемні питання громадянського змісту та надані методичні рекомендації для їх опрацювання на уроках.

Книгу адресовано **вчителям загальноосвітніх навчальних закладів**, які вже викладають громадянську освіту або зацікавлені в тому, щоб зробити внесок у формування громадянської компетентності учнів засобами своїх предметів. Він також буде цікавим для **співробітників районних методичних кабінетів, тренерів, методистів і викладачів закладів вищої педагогічної освіти та інститутів післядипломної освіти педагогічних працівників**.

Зміст

1. Формування громадянської компетентності засобами сучасного змісту шкільної освіти (*робоча група з розроблення навчальних планів і програм*)
2. Реалізація міжпредметної моделі громадянської освіти в старшій школі (*РГ з розроблення навчальних планів і програм у співпраці з міжнародними експертами і фахівцями робочих груп з особливих освітніх потреб і соціальної справедливості й рівних можливостей*)
3. Громадянська освіта в позаурочній (позакласній) роботі: молодь діє (*РГ з позакласної діяльності у співпраці з міжнародними експертами і фахівцями робочих груп з особливих освітніх потреб і соціальної справедливості й рівних можливостей*)
4. Забезпечення інклюзивного підходу та рівних прав і можливостей через викладання громадянської освіти (*РГ з особливих освітніх потреб, РГ із соціальної справедливості та рівних можливостей, міжнародні експерти*)
5. Оцінювання навчальних досягнень учнів з громадянської освіти (*міжнародні експерти*)

Додатки: використання інформаційно-комунікаційних технологій, глосарій

Про проект «Громадянська освіта Україна»

Проект „Громадянська освіта Україна” (березень 2005 р. – березень 2008 р.) здійснюється у партнерстві з Міністерством освіти і науки України за фінансування Європейського Союзу. Безпосереднім виконавцем виступив консорціум на чолі з британською компанією „Cambridge Education Ltd.” (членом „Mott MacDonald Group”) до якого також увійшли Всеукраїнський фонд „Крок за кроком”, громадянська організація „Німецько-російський обмін” (Берлін) та Центр громадянської освіти (Варшава).

Проект має на меті сприяти як формуванню системи демократичної громадянської освіти в Україні, так і в цілому, завдяки поширенню європейського досвіду, наблизити Україну до європейського освітнього, соціально-політичного, економічного і правового простору, слугувати набуттю нею європейської культурної ідентичності.

Контактна інформація:

Девід Ройл
вул. Кудрявська 16, офіс 3,
04053 Київ,
Україна

Тел.: +380 44 568-57-80/ 238-63-89

E-mail: David.Royle@ced.kiev.ua
office@ced.kiev.ua

www.civiced.org.ua

www.citizen.org.ua

www.teachers.in.ua